ЗАКОН
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

О библиотеках и библиотечном деле

Принят
Государственным Советом
Республики Татарстан
11 июля 2019 года

Статья 1. **Предмет регулирования настоящего Закона**

Настоящий Закон в соответствии с Основами законодательства Российской Федерации о культуре, Федеральным законом от 29 декабря 1994 года № 78-ФЗ «О библиотечном деле» (далее – Федеральный закон), другими федеральными законами регулирует отдельные вопросы в области библиотечного дела в Республике Татарстан, отнесенные к полномочиям органов государственной власти субъектов Российской Федерации.

Статья 2. **Основные понятия, используемые в настоящем Законе**

Основные понятия, используемые в настоящем Законе, применяются в том же значении, что и в Федеральном законе.

Статья 3. **Полномочия органов государственной власти Республики Татарстан в области библиотечного дела**

1. К полномочиям Государственного Совета Республики Татарстан в области библиотечного дела относятся:

1) законодательное регулирование отношений в области библиотечного дела;

2) осуществление контроля за соблюдением и исполнением законов Республики Татарстан в области библиотечного дела;

3) осуществление иных полномочий, предусмотренных законодательством Российской Федерации и законодательством Республики Татарстан.

2. К полномочиям Кабинета Министров Республики Татарстан в области библиотечного дела относятся:

1) разработка, утверждение и реализация государственных программ Республики Татарстан, предусматривающих мероприятия в области библиотечного дела;

2) создание, реорганизация и ликвидация государственных библиотек Республики Татарстан;

3) обеспечение финансирования комплектования и сохранности фондов государственных библиотек Республики Татарстан;

4) обеспечение реализации прав граждан на библиотечное обслуживание в государственных библиотеках Республики Татарстан;

5) обеспечение условий доступности государственных библиотек Республики Татарстан для инвалидов;

6) организация единой библиотечной статистики, обеспечение ее достоверности, своевременности и открытости;

7) содействие научным исследованиям и методическому обеспечению в области библиотечного дела;

8) иные полномочия в области библиотечного дела, предусмотренные законодательством.

3. Кабинет Министров Республики Татарстан в пределах полномочий Республики Татарстан имеет право создавать и финансировать образовательные организации Республики Татарстан, реализующие основные профессиональные образовательные программы и дополнительные профессиональные программы в области подготовки библиотечных кадров.

4. Полномочия Кабинета Министров Республики Татарстан, указанные в частях 2 и 3 настоящей статьи, осуществляются Кабинетом Министров Республики Татарстан самостоятельно или уполномоченным им органом исполнительной власти Республики Татарстан.

5. Органы государственной власти Республики Татарстан в соответствии с законодательством Российской Федерации могут оказывать поддержку муниципальным библиотекам, в том числе в части комплектования библиотечных фондов.

Статья 4. **Полномочия органов местного самоуправления в Республике Татарстан в области библиотечного дела**

Полномочия органов местного самоуправления в Республике Татарстан в области библиотечного дела определяются в соответствии с законодательством Российской Федерации.

Статья 5. **Развитие библиотечного дела в Республике Татарстан**

1. Республика Татарстан участвует в развитии библиотечного дела на основе принципа создания условий для всеобщей доступности информации и культурных ценностей, собираемых и предоставляемых в пользование библиотеками на территории Республики Татарстан.

2. Республика Татарстан выступает гарантом прав, предусмотренных настоящим Законом, и не вмешивается в профессиональную деятельность библиотек, за исключением случаев, предусмотренных законодательством Российской Федерации.

3. Приоритетными направлениями развития библиотечного дела в Республике Татарстан являются:

1) развитие сети общедоступных библиотек, а также внестационарных форм обслуживания пользователей библиотек;

2) обеспечение систематического комплектования библиотечных фондов современными источниками информации на различных носителях;

3) обеспечение библиотек квалифицированными кадрами, подготовка работников библиотек и повышение их квалификации;

4) информатизация библиотечного дела, программное и лингвистическое обеспечение технологий, применяемых в сфере библиотечного дела.

4. Задачами развития библиотечного дела являются:

1) совершенствование деятельности библиотек Республики Татарстан как информационных, культурных и просветительских центров, способствующих созданию условий для повышения культурного и интеллектуального уровня граждан, приобщения их к чтению;

2) формирование, сохранение и использование фондов общедоступных библиотек на базе современных технологий;

3) повышение уровня обслуживания пользователей библиотек путем создания комфортной среды, в том числе посредством информатизации.

5. Органы государственной власти Республики Татарстан и органы местного самоуправления в Республике Татарстан не вправе принимать решения и осуществлять действия, которые влекут ухудшение материально-технического обеспечения действующих библиотек, находящихся на бюджетном финансировании, их перевод в помещения, не соответствующие требованиям охраны труда, хранения библиотечных фондов и библиотечного обслуживания.

Статья 6. **Права и ответственность пользователей библиотек**

1. Каждый гражданин независимо от пола, возраста, национальности, образования, социального положения, политических убеждений, отношения к религии имеет право доступа в библиотеки и право свободного выбора библиотек в соответствии со своими потребностями и интересами.

2. Порядок доступа к фондам библиотек, перечень основных услуг и условия их предоставления библиотеками устанавливаются в соответствии с уставами библиотек или локальными нормативными актами организаций, структурными подразделениями которых являются библиотеки, законодательством Российской Федерации о защите детей от информации, причиняющей вред их здоровью и (или) развитию, законодательством Российской Федерации о государственной и иной охраняемой законом тайне и законодательством об обеспечении сохранности культурного достояния народов Российской Федерации.

3. Пользователь библиотеки имеет право бесплатно получать в любой библиотеке информацию о наличии в библиотечных фондах конкретного документа.

4. В общедоступных библиотеках граждане имеют право:

1) стать пользователями библиотек по предъявлении документов, удостоверяющих их личность, а несовершеннолетние в возрасте до 14 лет – документов, удостоверяющих личность их законных представителей;

2) бесплатно получать полную информацию о составе библиотечных фондов через систему каталогов и другие формы библиотечного информирования;

3) бесплатно получать консультационную помощь в поиске и выборе источников информации;

4) бесплатно получать во временное пользование любой документ из библиотечных фондов;

5) получать документы или их копии по межбиблиотечному абонементу из других библиотек;

6) пользоваться другими видами услуг, в том числе платными, перечень которых определяется правилами пользования библиотекой.

5. В государственных и муниципальных библиотеках пользователи библиотек имеют право на обслуживание и получение документов на русском и татарском языках.

6. Условия доступности для инвалидов библиотек и библиотечного обслуживания обеспечиваются в соответствии с законодательством Российской Федерации о социальной защите инвалидов. Слепые, слабовидящие имеют право на библиотечное обслуживание и получение экземпляров документов в специальных доступных форматах на различных носителях информации в специальных государственных библиотеках и других общедоступных библиотеках.

7. Пользователи библиотек, которые не могут посещать библиотеку в силу преклонного возраста и физических недостатков, имеют право получить документы из фондов общедоступных библиотек через внестационарные и заочные формы обслуживания, обеспечиваемые финансированием за счет средств соответствующих бюджетов.

8. Пользователи библиотек детского и юношеского возраста имеют право на библиотечное обслуживание в общедоступных библиотеках, специализированных государственных детских и юношеских библиотеках, а также в библиотеках образовательных организаций в соответствии с их уставами.

9. Пользователи библиотек обязаны соблюдать правила пользования библиотеками. Пользователи библиотек, нарушившие правила пользования библиотеками и причинившие ущерб, возмещают его в порядке, предусмотренном законодательством Российской Федерации.

Статья 7. **Попечительские (общественные) советы библиотек**

1. В государственных и муниципальных библиотеках на правах консультативных (совещательных) органов могут создаваться попечительские (общественные) советы.

2. Порядок создания и деятельности попечительских (общественных) советов, а также участия граждан в их деятельности устанавливается соответственно уполномоченным органом исполнительной власти Республики Татарстан в области культуры, органом местного самоуправления.

3. Попечительские (общественные) советы содействуют совершенствованию библиотечного обслуживания населения, привлечению внебюджетных финансовых средств для обеспечения деятельности библиотек.

Статья 8. **Учет, комплектование, хранение и использование документов, входящих в состав библиотечных фондов**

1. В соответствии с Федеральным законом библиотеки обеспечивают учет, комплектование, хранение и использование документов, входящих в состав библиотечных фондов, в порядке, установленном федеральным органом исполнительной власти в сфере культуры.

2. Учет, комплектование, хранение, использование и обеспечение сохранности документов, отнесенных к национальному библиотечному фонду, осуществляются библиотеками, архивами, музеями в соответствии с законодательством Российской Федерации и законодательством Республики Татарстан.

3. Библиотеки вправе самостоятельно определять источники комплектования своих фондов.

4. Комплектование библиотечных фондов осуществляется на основе системы обязательного экземпляра документов, путем приобретения, подписки, обмена, получения в дар, пожертвования, а также иными способами, не противоречащими законодательству Российской Федерации.

Статья 9. **Национальная библиотека Республики Татарстан**

1. Национальная библиотека Республики Татарстан – главное государственное книгохранилище республиканских, российских и зарубежных документов, многофункциональная библиотечно-информационная организация, культурный, просветительский, научный, библиографический, методический центр.

2. Национальная библиотека Республики Татарстан является юридическим лицом, имеет самостоятельный баланс и свой устав, который утверждается Кабинетом Министров Республики Татарстан или уполномоченным им органом исполнительной власти Республики Татарстан.

3. Здания и другое имущество закрепляются за Национальной библиотекой Республики Татарстан на праве оперативного управления. Приватизация Национальной библиотеки Республики Татарстан, включая помещения и здания, запрещается.

4. Фонд Национальной библиотеки Республики Татарстан обеспечивает сохранность документов научного и культурного достояния республики для будущих поколений.

5. Упразднение либо перепрофилирование Национальной библиотеки Республики Татарстан не допускается, целостность и неотчуждаемость ее фонда гарантируются.

6. Национальная библиотека Республики Татарстан выполняет следующие функции:

1) формирование, хранение и предоставление пользователям наиболее полного собрания отечественных и научно значимых зарубежных документов;

2) формирование на принципах исчерпывающей полноты и вечности хранения фонда краеведческой и татарской литературы, изданной на территории Республики Татарстан и за ее пределами;

3) участие в библиографическом учете документов о Республике Татарстан;

4) формирование и хранение страхового библиотечного фонда Республики Татарстан;

5) научно-методическое руководство деятельностью государственных библиотек Республики Татарстан;

6) оказание методической помощи, помощи в комплектовании фондов краеведческой и татарской литературой библиотекам субъектов Российской Федерации;

7) иные функции, предусмотренные настоящим Законом и изданными в соответствии с ним нормативными правовыми актами Республики Татарстан.

Статья 10. **Национальная электронная библиотека Республики Татарстан**

1. В Республике Татарстан действует Национальная электронная библиотека Республики Татарстан – государственная информационная система Республики Татарстан, представляющая собой совокупность документов и сведений в электронной форме (далее – объекты Национальной электронной библиотеки Республики Татарстан), доступ к которым предоставляется пользователям Национальной электронной библиотеки Республики Татарстан, в том числе с использованием информационно-телекоммуникационной сети «Интернет».

2. Пользователями Национальной электронной библиотеки Республики Татарстан являются:

1) пользователи библиотек, осуществляющие доступ к объектам Национальной электронной библиотеки Республики Татарстан в помещении библиотек, в том числе с использованием информационно-телекоммуникационной сети «Интернет»;

2) физические лица, не являющиеся пользователями библиотек и осуществляющие доступ к объектам Национальной электронной библиотеки Республики Татарстан с использованием информационно-телекоммуникационной сети «Интернет».

3. Предоставление доступа к объектам Национальной электронной библиотеки Республики Татарстан осуществляется с учетом требований законодательства Российской Федерации об авторских и смежных правах.

4. Порядок и условия предоставления доступа к объектам Национальной электронной библиотеки Республики Татарстан, методика отбора объектов Национальной электронной библиотеки Республики Татарстан устанавливаются Положением о Национальной электронной библиотеке Республики Татарстан, которое утверждается Кабинетом Министров Республики Татарстан.

5. Координационным оператором наполнения Национальной электронной библиотеки Республики Татарстан является Национальная библиотека Республики Татарстан.

Статья 11. Республиканская специальная библиотека для слепых и слабовидящих

1. Республиканская специальная библиотека для слепых и слабовидящих является культурным, информационно-библиографическим центром на территории Республики Татарстан в области библиотечного обслуживания слепых и слабовидящих.

2. Основными функциями Республиканской специальной библиотеки для слепых и слабовидящих являются:

1) учет, комплектование и хранение библиотечного фонда документов на специальных носителях информации для слепых и слабовидящих, в том числе на основе системы обязательного экземпляра документов;

2) обеспечение слепых и слабовидящих литературой в специальных форматах на русском и татарском языках;

3) предоставление пользователям библиотек документов в специальных форматах для слепых и слабовидящих путем стационарного, внестационарного и заочного обслуживания.

3. Помимо функций, перечисленных в части 2 настоящей статьи, Республиканская специальная библиотека для слепых и слабовидящих осуществляет:

1) издание книг в форматах, предназначенных исключительно для использования слепыми и слабовидящими, на русском и татарском языках;

2) консультирование пользователей библиотек по вопросам использования специальных технических средств и технологий для лиц с ограничениями по зрению;

3) иные функции в соответствии с законодательством Российской Федерации.

Статья 12. Страховой библиотечный фонд Республики Татарстан

1. В целях сохранения и оперативного восстановления документального научного, культурного и исторического наследия в Республике Татарстан создаются страховые библиотечные фонды.

2. Страховой библиотечный фонд Республики Татарстан – совокупность классифицированных, систематизированных и безопасно хранимых страховых копий особо уникальных и значимых для сохранения научного, культурного и исторического наследия народов Республики Татарстан документов независимо от времени их создания, материала и техники изготовления.

3. В страховой библиотечный фонд Республики Татарстан включаются также каталоги библиотек, в которых имеются особо ценные документы.

4. Страховой библиотечный фонд Республики Татарстан формируется на микроформах (для аналоговых документов) или электронных носителях, аудиовизуальных источниках, фонодокументах, хранится территориально обособленно от оригиналов документов и не включается в систему библиотечно-информационного обслуживания.

5. Порядок формирования страхового библиотечного фонда Республики Татарстан, условия его хранения и долговременного использования устанавливаются Положением о страховом библиотечном фонде Республики Татарстан, которое утверждается Кабинетом Министров Республики Татарстан.

6. Координация деятельности библиотек по созданию страховых библиотечных фондов осуществляется Национальной библиотекой Республики Татарстан.

Статья 13. **О признании утратившими силу отдельных законодательных актов (положений законодательных актов) Республики Татарстан**

Признать утратившими силу:

1) Закон Республики Татарстан от 21 октября 1998 года № 1818 «О библиотеках и библиотечном деле» (Ведомости Государственного Совета Татарстана, 1998, № 11);

2) Закон Республики Татарстан от 25 февраля 2004 года № 6-ЗРТ «О внесении изменений в Закон Республики Татарстан «О библиотеках и библиотечном деле» (Ведомости Государственного Совета Татарстана, 2004, № 2 (I часть);

3) Закон Республики Татарстан от 24 июля 2006 года № 62-ЗРТ «О внесении изменений в Закон Республики Татарстан «О библиотеках и библиотечном деле» (Ведомости Государственного Совета Татарстана, 2006, № 7 (I часть);

4) Закон Республики Татарстан от 16 мая 2010 года № 16-ЗРТ «О внесении изменений в Закон Республики Татарстан «О библиотеках и библиотечном деле» (Ведомости Государственного Совета Татарстана, 2010, № 5 (I часть);

5) статью 2 Закона Республики Татарстан от 15 марта 2011 года № 2-ЗРТ «О внесении изменений в отдельные законодательные акты Республики Татарстан» (Ведомости Государственного Совета Татарстана, 2011, № 3);

6) статью 8 Закона Республики Татарстан от 12 июня 2014 года № 53-ЗРТ «О внесении изменений в отдельные законодательные акты Республики Татарстан» (Ведомости Государственного Совета Татарстана, 2014, № 6 (II часть);

7) статью 1 Закона Республики Татарстан от 9 октября 2015 года № 82-ЗРТ «О внесении изменений в отдельные законодательные акты Республики Татарстан в связи с принятием Федерального закона «О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации по вопросам социальной защиты инвалидов в связи с ратификацией Конвенции о правах инвалидов» (Ведомости Государственного Совета Татарстана, 2015, № 10 (I часть);

8) Закон Республики Татарстан от 17 ноября 2016 года № 83-ЗРТ «О внесении изменений в Закон Республики Татарстан «О библиотеках и библиотечном деле» (Собрание законодательства Республики Татарстан, 2016, № 40 (часть I);

9) статью 1 Закона Республики Татарстан от 13 ноября 2017 года № 80-ЗРТ «О внесении изменений в отдельные законодательные акты Республики Татарстан» (Собрание законодательства Республики Татарстан, 2017, № 85 (часть I).

Статья 14. **Заключительные положения**

1. Настоящий Закон вступает в силу со дня его официального опубликования, за исключением части 4 статьи 10 и части 5 статьи 12 настоящего Закона.

2. Часть 4 статьи 10 и часть 5 статьи 12 настоящего Закона вступают в силу по истечении 180 дней после дня его официального опубликования.

Президент
Республики Татарстан Р.Н. Минниханов

Казань, Кремль
06 августа 2019 года
№ 65-ЗРТ

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЗАКОНЫ

Китапханәләр һәм китапханә эше турында

Татарстан Республикасы
Дәүләт Советы тарафыннан
2019 елның 11 июлендә
кабул ителде

1 статья. **Әлеге Законның җайга салу предметы**

Әлеге Закон Мәдәният турында Россия Федерациясе законнары нигезләре, «Китапханә эше турында» 1994 елның 29 декабрендәге 78-ФЗ номерлы Федераль закон (алга таба – Федераль закон), башка федераль законнар нигезендә Татарстан Республикасында китапханә эше өлкәсендә Россия Федерациясе субъектларының дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләренә кертелгән аерым мәсьәләләрне җайга сала.

2 статья. **Әлеге Законда кулланыла торган төп төшенчәләр**

Әлеге Законда кулланыла торган төп төшенчәләр Федераль закондагы мәгънәләрендә кулланыла.

3 статья. **Китапханә эше өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләре**

1. Китапханә эше өлкәсендә Татарстан Республикасы Дәүләт Советы вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) китапханә эше өлкәсендә мөнәсәбәтләрне законнар белән җайга салу;

2) китапханә эше өлкәсендә Татарстан Республикасы законнарын үтәүне һәм аларның үтәлешен тикшереп тору;

3) Россия Федерациясе законнарында һәм Татарстан Республикасы законнарында каралган башка вәкаләтләрне башкару.

2. Китапханә эше өлкәсендә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) китапханә эше өлкәсендә чаралар күздә тотыла торган Татарстан Республикасы дәүләт программаларын эшләү, раслау һәм гамәлгә ашыру;

2) Татарстан Республикасы дәүләт китапханәләрен оештыру, үзгәртеп кору һәм бетерү;

3) Татарстан Республикасы дәүләт китапханәләре фондларын туплауны һәм аларның саклануын финанс белән тәэмин итү;

4) Татарстан Республикасы дәүләт китапханәләрендә гражданнарның китапханә хезмәтеннән файдалану хокукын гамәлгә ашыруны тәэмин итү;

5) Татарстан Республикасы дәүләт китапханәләреннән инвалидларның файдалана алуы өчен шартлар тудыру;

6) бердәм китапханә статистикасын оештыру, аның дөреслеген, үз вакытында алып барылуын һәм ачыклыгын тәэмин итү;

7) китапханә эше өлкәсендә фәнни тикшеренүләргә, методик тәэмин итүгә булышу;

8) китапханә эше өлкәсендә законнарда каралган башка вәкаләтләрне башкару.

3. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты Татарстан Республикасы вәкаләтләре чикләрендә китапханә өчен кадрлар әзерләү өлкәсендә төп һөнәри белем бирү программаларын һәм өстәмә һөнәри программаларны гамәлгә ашыра торган Татарстан Республикасы белем бирү оешмаларын төзергә һәм финансларга хокуклы.

4. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының әлеге статьяның 2 һәм 3 өлешләрендә күрсәтелгән вәкаләтләре Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты тарафыннан мөстәкыйль яисә ул вәкаләт биргән Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органы тарафыннан башкарыла.

5. Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары Россия Федерациясе законнары нигезендә муниципаль китапханәләргә, шул исәптән китапханә фондларын туплау өлешендә, ярдәм итәргә мөмкин.

4 статья. **Китапханә эше өлкәсендә Татарстан Республикасында җирле үзидарә органнары вәкаләтләре**

Китапханә эше өлкәсендә Татарстан Республикасында җирле үзидарә органнары вәкаләтләре Россия Федерациясе законнары нигезендә билгеләнә.

5 статья. **Татарстан Республикасында китапханә эшен үстерү**

1. Татарстан Республикасы китапханә эшен үстерүдә Татарстан Республикасы территориясендә китапханәләр тарафыннан җыела һәм куллануга бирелә торган мәгълүматтан һәм мәдәни кыйммәтләрдән гомуми файдалана алу өчен шартлар тудыру принцибы нигезендә катнаша.

2. Татарстан Республикасы әлеге Законда каралган хокукларның гаранты булып тора һәм, Россия Федерациясе законнарында каралган очраклардан тыш, китапханәләрнең һөнәри эшчәнлегенә катышмый.

3. Татарстан Республикасында китапханә эшен үстерүнең өстенлекле юнәлешләре түбәндәгеләрдән гыйбарәт:

1) һәркем файдалана алырлык китапханәләр челтәрен, шулай ук китапханәләрдән файдаланучыларга хезмәт күрсәтүнең стационардан тыш төрләрен үстерү;

2) китапханә фондларын төрле саклагычлардагы заманча мәгълүмат чыганаклары белән системалы рәвештә туплауны тәэмин итү;

3) китапханәләрне квалификацияле кадрлар белән тәэмин итү, китапханә хезмәткәрләрен әзерләү һәм аларның квалификациясен күтәрү;

4) китапханә эшен мәгълүматлаштыру, китапханә эше өлкәсендә кулланыла торган технологияләрне программа белән һәм лингвистик тәэмин итү.

4. Китапханә эшен үстерүнең бурычлары түбәндәгеләрдән гыйбарәт:

1) гражданнарның мәдәни һәм интеллектуаль дәрәҗәсен арттыру, аларны укырга җәлеп итү өчен шартлар тудыруга ярдәм итә торган мәгълүмат, мәдәният һәм аң-белем тарату үзәкләре буларак, Татарстан Республикасы китапханәләренең эшчәнлеген камилләштерү;

2) һәркем файдалана алырлык китапханәләр фондларын яңа технологияләр базасында булдыру, саклау һәм файдалану;

3) китапханәләрдән файдаланучыларга хезмәт күрсәтү дәрәҗәсен уңайлы мохит тудыру, шул исәптән мәгълүматлаштыру аша арттыру.

5. Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары һәм Татарстан Республикасында җирле үзидарә органнары бюджеттан финансланучы гамәлдәге китапханәләрнең матди-техник тәэмин ителешен начарайтуга, аларны хезмәтне саклау, китапханә фондларын саклау һәм китапханә хезмәте күрсәтү таләпләренә туры килми торган биналарга күчерүгә китергән карарлар кабул итәргә һәм гамәлләр кылырга тиеш түгел.

6 статья. **Китапханәләрдән файдаланучыларның хокуклары һәм җаваплылыгы**

1. Һәрбер граждан, җенесенә, яшенә, милләтенә, белеменә, социаль хәленә, сәяси инануларына, дингә мөнәсәбәтенә бәйсез рәвештә, китапханәләрдән файдалана алу хокукына һәм үзенең ихтыяҗлары, кызыксынулары нигезендә китапханәләрне ирекле сайлау хокукына ия.

2. Китапханәләр фондларыннан файдалану тәртибе, күрсәтелә торган төп хезмәтләрнең исемлеге һәм китапханәләр тарафыннан аларны күрсәтү шартлары китапханәләр уставы яисә китапханәләр структур бүлекчәләре булып санала торган оешмаларның эчке норматив актлары, балаларны аларның сәламәтлегенә һәм (яисә) үсешенә зыян китерүче мәгълүматтан саклау турында Россия Федерациясе законнары, дәүләт сере һәм законнар белән саклана торган башка серләр турында Россия Федерациясе законнары һәм Россия Федерациясе халыкларының мәдәни казанышлары саклануын тәэмин итү турында законнар белән билгеләнә.

3. Китапханәдән файдаланучы конкрет документның китапханәләр фондларында булу-булмавы турында теләсә кайсы китапханәдә түләүсез мәгълүмат алу хокукына ия.

4. Һәркем файдалана алырлык китапханәләрдә гражданнар түбәндәге хокукларга ия:

1) шәхесне таныклый торган документларны күрсәтеп, ә 14 яшькә кадәрге балигъ булмаганнар, законлы вәкилләренең шәхесен таныклый торган документларны күрсәтеп, китапханәләрдән файдаланучы булырга;

2) каталоглар системасы аша һәм китапханәләрдә мәгълүмат алуның башка рәвешләре ярдәмендә китапханәләр фондларының составы турында түләүсез тулы мәгълүмат алырга;

3) мәгълүмат чыганакларын эзләүдә һәм сайлауда түләүсез консультация ярдәме алырга;

4) китапханәләр фондларыннан вакытлыча файдалану өчен теләсә нинди документны түләүсез алып торырга;

5) башка китапханәләрдән китапханәара абонемент буенча документлар янсә аларның күчермәләрен алырга;

6) китапханәдән файдалану кагыйдәләрендә билгеләнә торган башка төрле, шул исәптән түләүле хезмәт күрсәтүләрдән файдаланырга.

5. Китапханәләрдән файдаланучылар дәүләт китапханәләрендә һәм муниципаль китапханәләрдә рус һәм татар телләрендә хезмәт күрсәтелү һәм документлар алу хокукына ия.

6. Китапханәләрдән һәм китапханә хезмәте күрсәтүләрдән инвалидларның файдалана алуы өчен шартлар инвалидларны социаль яклау турында Россия Федерациясе законнары нигезендә тәэмин ителә. Сукырлар, начар күрүчеләр махсус дәүләт китапханәләрендә һәм һәркем файдалана алырлык башка китапханәләрдә китапханә хезмәте күрсәтелүгә һәм документларның нөсхәләрен төрле мәгълүмат саклагычларда үзләренә җайлы махсус форматларда алырга хокуклы.

7. Өлкән яшькә житүләренә һәм физик кимчелекләренә бәйле рәвештә китапханәләргә йөри алмаган китапханәләрдән файдаланучылар һәркем файдалана алырлык китапханәләр фондларыннан документларны тиешле бюджетлар акчалары исәбеннән финанс белән тәэмин ителә торган стационардан тыш һәм читтән торып хезмәт күрсәтү рәвешендә алырга хокуклы.

8. Китапханәләрдән файдаланучы балалар һәм үсмерләр һәркем файдалана алырлык китапханәләрдә, балалар һәм үсмерләр өчен махсус дәүләт китапханәләрендә, шулай ук мәгариф оешмалары китапханәләрендә әлеге китапханәләрнең уставлары нигезендә китапханә хезмәте күрсәтелүгә хокуклы.

9. Китапханәләрдән файдаланучылар китапханәләрдән файдалану кагыйдәләрен үтәргә тиеш. Китапханәләрдән файдалану кагыйдәләрен бозган һәм зыян китергән файдаланучылар аны Россия Федерациясе законнарында каралган тәртиптә түләргә тиеш.

7 статья. **Китапханәләрнең попечительлек (иҗтимагый) советлары**

1. Дәүләт китапханәләрендә һәм муниципаль китапханәләрдә консультатив (киңәшү) органнар хокукында попечительлек (иҗтимагый) советлар төзелергә мөмкин.

2. Попечительлек (иҗтимагый) советлар төзү һәм аларның эшчәнлек тәртибе, шулай ук аларның эшчәнлегендә гражданнарның катнашу тәртибе тиешенчә мәдәният өлкәсендә вәкаләтле Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органы, җирле үзидарә органы тарафыннан билгеләнә.

3. Попечительлек (иҗтимагый) советлар халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне камилләштерүгә, китапханәләр эшчәнлеген тәэмин итү өчен бюджеттан тыш финанс чаралары җәлеп итүгә булыша.

8 статья. **Китапханәләр фондлары составына керә торган документларны исәпкә алу, туплау, саклау һәм алардан файдалану**

1. Китапханәләр Федераль закон нигезендә китапханәләр фондлары составына керә торган документларны исәпкә алуны, туплауны, саклауны һәм алардан файдалануны мәдәният өлкәсендә федераль башкарма хакимият органы билгеләгән тәртиптә гамәлгә ашыра.

2. Милли китапханә фондына кертелгән документларны исәпкә алу, туплау, алардан файдалану һәм аларның саклanышын тәэмин итү китапханәләр, архивлар, музейлар тарафыннан Россия Федерациясе законнары һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

3. Китапханәләр үз фондларын туплау чыганакларын мөстәкыйль билгеләргә хокуклы.

4. Китапханәләр фондларын туплау документларның мәҗбүри нөсхәсе системасы нигезендә, сатып алу, язылып алу, алмаштыру, бүләккә алу, иганәләр бирү юлы, шулай ук Россия Федерациясе законнарына каршы килми торган башка ысуллар белән башкарыла.

9 статья. **Татарстан Республикасы Милли китапханәсе**

1. Татарстан Республикасы Милли китапханәсе – республикада, Россиядә һәм чит илләрдә эшләнгән документларның төп дәүләт китап саклагычы, күпфункцияле китапханә-мәгълүмат оешмасы, мәдәни, аң-белем таратучы, фәнни, библиографик, методик үзәк.

2. Татарстан Республикасы Милли китапханәсе юридик зат булып тора, аның мөстәкыйль балансы һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты яисә ул вәкаләт биргән Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органы раслаган үз уставы була.

3. Татарстан Республикасы Милли китапханәсенең бинасы һәм башка мөлкәте оператив идарә итү хокукында беркетелә. Татарстан Республикасы Милли китапханәсен, аның корылмаларын һәм биналарын да кертеп, хосусыйлаштыру тыела.

4. Татарстан Республикасы Милли китапханәсе фонды республиканың фәнни һәм мәдәни байлыгы булган документларны киләчәк буыннар өчен саклауны тәэмин итә.

5. Татарстан Республикасы Милли китапханәсен бетерү яисә аның профилен үзгәртү тыела, аның фондының бөтенлеге һәм кагылгысызлыгы гарантияләнә.

6. Милли китапханә түбәндәге функцияләрне башкара:

1) илебездә әзерләнгән документларның һәм чит илләрнең фәнни әһәмияткә ия документларының иң тулы җыелмасын барлыкка китерү, саклау һәм файдаланучыларга тәкъдим итү;

2) тулылык һәм мәңге саклаunion принципларында Татарстан Республикасы территориясендә һәм аннан читтә нәшер ителгән туган як һәм татар әдәбияты фондын барлыкка китерү;

3) Татарстан Республикасы турындагы документларның библиографик исәбен алып бару;

4) Татарстан Республикасы иминият китапханә фондын булдыру һәм саклау;

5) Татарстан Республикасы дәүләт китапханәләре эшчәнлегенә фәнни-ысулый җитәкчелек итү;

6) Россия Федерациясе субъектлары китапханәләренә ысулый ярдәм күрсәтү, аларның фондларын туган як турындагы әдәбият һәм татар әдәбияты белән тулыландыруга булышлык итү;

7) әлеге Законда һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы норматив хокукый актларында каралган башка функцияләр.

10 статья. **Татарстан Республикасы Милли электрон китапханәсе**

1. Татарстан Республикасында Татарстан Республикасы Милли электрон китапханәсе – Татарстан Республикасы дәүләт мәгълүмат системасы, ул Татарстан Республикасы Милли электрон китапханәсеннән файдаланучыларга, шул исәптән «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәре ярдәмендә, рөхсәт ителә торган электрон рәвештәге документлар һәм белешмәләр берлегеннән (алга таба – Татарстан Республикасы Милли электрон китапханәсе объектлары) гыйбарәт.

2. Татарстан Республикасы Милли электрон китапханәсеннән файдаланучылар булып түбәндәгеләр санала:

1) китапханәләр бинасында Татарстан Республикасы Милли электрон китапханәсе объектларыннан, шул исәптән «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәре ярдәмендә, файдаланучылар;

2) китапханәләрдән файдаланмаучы һәм Татарстан Республикасы Милли электрон китапханәсе объектларыннан «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәре ярдәмендә файдаланучы физик затлар.

3. Татарстан Республикасы Милли электрон китапханәсе объектларыннан файдалану мөмкинлеге бирү авторлык һәм уртак хокуклар турында Россия Федерациясе законнары таләпләрен истә тотып гамәлгә ашырыла.

4. Татарстан Республикасы Милли электрон китапханәсе объектларыннан файдалану мөмкинлеге бирү тәртибе һәм шартлары, Татарстан Республикасы Милли электрон китапханә объектларын сайлап алу методикасы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты тарафыннан раслана торган Татарстан Республикасы Милли электрон китапханәсе турында нигезләмә белән билгеләнә.

5. Татарстан Республикасы Милли электрон китапханәсен тулыландыруны координацияләү операторы булып Татарстан Республикасы Милли китапханәсе санала.

11 статья. Сукырлар һәм начар күрүчеләр өчен республика махсус китапханәсе

1. Сукырлар һәм начар күрүчеләр өчен республика махсус китапханәсе сукырларга һәм начар күрүчеләргә китапханә хезмәте күрсәтү өлкәсендә Татарстан Республикасы территориясендә мәдәни, мәгълүмати-библиографик үзәк булып тора.

2. Сукырлар һәм начар күрүчеләр өчен республика махсус китапханәсенең төп функцияләре түбәндәгеләрдән гыйбарәт:

1) сукырлар һәм начар күрүчеләр өчен махсус мәгълүмат саклагычларда булган документларның китапханә фондын исәпкә алу, туплау һәм саклау, шул исәптән документларның мәҗбүри нөсхәсе системасы нигезендә;

2) сукырларны һәм начар күрүчеләрне махсус форматлардагы рус һәм татар телләрендә әдәбият белән тәэмин итү;

3) китапханәләрдән файдаланучыларга сукырлар һәм начар күрүчеләр өчен махсус форматлардагы документларны стационар, стационардан тыш һәм читтән торып хезмәт күрсәтү аша бирү.

3. Әлеге статьяның 2 өлешендә күрсәтелгән функцияләрдән тыш, Сукырлар һәм начар күрүчеләр өчен республика махсус китапханәсе түбәндәгеләрне башкара:

1) бары тик сукырлар һәм начар күрүчеләр куллану өчен генә булган форматларда рус һәм татар телләрендә китаплар нәшер итү;

2) китапханәләрдән файдаланучыларга күрү буенча чикләүләре булган затлар өчен булган махсус техник чаралардан һәм технологияләрдән файдалану мәсьәләләре буенча консультацияләр бирү;

3) Россия Федерациясе законнары нигезендә башка функцияләр.

12 статья. Татарстан Республикасының иминият китапханә фонды

1. Татарстан Республикасында документаль фәнни, мәдәни һәм тарихи мирасны саклап калу һәм тиз арада торгызу максатларында иминият китапханә фондлары төзелә.

2. Татарстан Республикасының иминият китапханә фонды – Татарстан Республикасы халыкларының фәнни, мәдәни һәм тарихи мирасын саклап калу өчен аеруча уникаль һәм әһәмиятле булган документларның, барлыкка килү вакытына, материалына һәм ясалыш техникасына бәйсез рәвештә, классификацияләнгән, системалаштырылган һәм имин саклана торган иминият күчермәләре җыелмасы.

3. Татарстан Республикасының иминият китапханә фондына шулай ук китапханәләрнең аеруча кыйммәтле документлар булган каталоглары кертелә.

4. Татарстан Республикасының иминият китапханә фонды микроформаларда (аналог документлар өчен) яисә электрон саклагычларда, аудиовизуаль чыганакларда, фонодокументларда барлыкка китерелә, документларның төп нөсхәләреннән территориаль аерым саклана һәм китапханә-мәгълүмат хезмәте күрсәтү системасына керми.

5. Татарстан Республикасының иминият китапханә фондын булдыру тәртибе, аны саклау һәм озак вакытлар файдалану шартлары Татарстан Республикасы

Министрлар Кабинеты тарафыннан раслана торган Татарстан Республикасының иминият китапханә фонды турында нигезләмәдә билгеләнә.

6. Иминият китапханә фондларын барлыкка китерү мәсьәләсе буенча китапханәләр эшчәнлеген координацияләү Татарстан Республикасы Милли китапханәсе тарафыннан гамәлгә ашырыла.

13 статья. **Татарстан Республикасы аерым закон актларының (закон актлары нигезләмәләренең) үз көчләрен югалтуын тану турында**

Түбәндәгеләрне үз көчләрен югалткан дип танырга:

1) «Китапханәләр һәм китапханә эше турында» 1998 елның 21 октябрендәге 1818 номерлы Татарстан Республикасы Законын (Татарстан Дәүләт Советы Җыелма басмасы, 1998, № 11);

2) «Китапханәләр һәм китапханә эше турында» Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2004 елның 25 февралендәге 6-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын (Татарстан Дәүләт Советы Җыелма басмасы, 2004, № 2 (I өлеш);

3) «Китапханәләр һәм китапханә эше турында» Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2006 елның 24 июлендәге 62-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын (Татарстан Дәүләт Советы Җыелма басмасы, 2006, № 7 (I өлеш);

4) «Китапханәләр һәм китапханә эше турында» Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2010 елның 16 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын (Татарстан Дәүләт Советы Җыелма басмасы, 2010, № 5 (I өлеш);

5) «Татарстан Республикасының аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2011 елның 15 мартындагы 2-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 2 статьясын (Татарстан Дәүләт Советы Җыелма басмасы, 2011, № 3);

6) «Татарстан Республикасының аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2014 елның 12 июнендәге 53-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 8 статьясын (Татарстан Дәүләт Советы Җыелма басмасы, 2014, № 6 (II өлеш);

7) «Инвалидлар хокуклары турында конвенцияне ратификацияләүгә бәйле рәвештә Россия Федерациясенең аерым закон актларына инвалидларны социаль яклау мәсьәләләре буенча үзгәрешләр кертү турында» Федераль закон кабул ителүгә бәйле рәвештә Татарстан Республикасының аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 9 октябрендәге 82-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 статьясын (Татарстан Дәүләт Советы Җыелма басмасы, 2015, № 10 (I өлеш);

8) «Китапханәләр һәм китапханә эше турында» Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2016 елның 17 ноябрендәге 83-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын (Татарстан Республикасы законнар җыелмасы, 2016, № 40 (I өлеш);

9) «Татарстан Республикасының аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2017 елның 13 ноябрендәге 80-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 статьясын (Татарстан Республикасы законнар җыелмасы, 2017, № 85 (I өлеш).

14 статья. **Йомгаклау нигезләмәләре**

1. Әлеге Закон рәсми басылып чыккан көненнән үз көченә керә, моңа әлеге Законның 10 статьясының 4 өлеше һәм 12 статьясының 5 өлеше керми.

2. Әлеге Законның 10 статьясының 4 өлеше һәм 12 статьясының 5 өлеше рәсми басылып чыккан көненнән соң 180 көн узгач үз көченә керә.

Татарстан Республикасы
Президенты Р.Н. Миңнеханов

ГОМУМИ БҮЛЕК
ОБЩИЙ ОТДЕЛ

Казан, Кремль
2019 ел, 06 август
№ 65-ТРЗ